

Ihesi

Testua eta argazkiak:

OLAIA RAZKIN

Euskal Herria ezagutuz:
Usurbil (Gipuzkoa)

Zaharrak berri

Zaharrenek erakartzen dute bisitariaren arreta guztia. Usurbilgo balorerik preziatuenak dira, herriaren altxorak, orain mende batzuetako xarmadun baserri eta jauregiak.

Zaharberrituta daude gehienak, baina beren balio historikoa, Ondare Kultural izendapena jasotzerainokoa, ez da oharkabean pasatzen. Udalerrian barrena, auzoz auzo ibiliz topatuko ditugu eraikuntza ikusgarri horiek.

USURBILGO KASKOAN EZ EZIK, udal-erri osoan topa genitzake baserri eta bestelako eraikuntza eder ugari. Kale Nagusian jalgi da San Salvador eliza, arkupe deigarri eta kanpai-dorre garaiarekin. Talaia paregabea dirudi, herrian nabarmen. Bere aldamenean dago Saroe jauregia, XVII. mendean eraikitako

barroko estiloko jauregi bikaina. Fatxada landua du, apaindua, balkoi, leiho, armari ikusgarri eta sarrerako bi arku dotoreekin. Lora-tegi ederra igartzen zaio atzealdean; ezkerrean, berriz, Ondasun Kultural izatea aitortzen dion plakatxo dago. Harro. Ez da gutxiagorako, Gipuzkoan bere estiloko

eraikuntzen artean luxuzkoenetakoa baita Saroe.

Elizaren aurrealdeko plazatik igaro behar da Usurbilgo arkitektura tradizionalenaz gozatzeko. Sailkapen horren barruan kokatu daiteke usurbildarrek *Potxoenea* ezizenez ezagutzen duten etxea, jatorriz Arri-llagaenea. Kale-baserri txikia izan

Artzabal jauregia, XVIII. mendeko baserri-monumentua.

Goian, ezkerrean: Arrillagaenea, usurbildarrek Potxoenea ezizenez ezagutzen duten etxea. Eskuinean, Saroe jauregia, barroko estiloko eraikina. Eta lerro hauen ezkerretan, Ibarrola Haundi dolare baserria.

Eusko Jaurilaritzaren Kultura Sailak. Artzabal XVIII. mendeko eraikina da, bere garaikoen artean aipagarrirenetakoa. Egun, Gure Pakea jubila-tuen egoitza dago bertan.

Kalezaharreranzko bideari jarraituz, mendian gora artaldetik artaldera jauzi eginez, Ibarrola Haundi baserrira iritsiko gara. Donostiako kostaldeko bista ederrez gozatzeko parada dago bertan. Baserria bakar-bakarrak zegoen lehen, baina egun Ibarrola Txiki nekazaritza-turismo gunea dauka aldamenean. Ibarrola Haundi XVI. mendean zaharberri-tutako dolare baserria da, inguruotako baserririk zaharrena. XIV. mendean herria sortu zuten etxe-takoa ere bada. Eraiki zen garaiko neurriak eta egitura ia osoa mantentzen ditu, eta monumentu izendatu dute duela gutxi.

Herrigunetik haratago

Oria ibaia zeharkatuz, Usurbilgo beste muturrera, Urdaigako auzora, abiatu behar da XV. mendeko beste eraikuntza bat ikusteko. Ez da erraz aurkitzen, baina inguruko baserriren batean galdetuz gero, edonork ezagutzen du haranaren erdian dagoen harribitxia. San Estebango ermitaren magalean, Leizekalde parkearen ondoan dagoen jauregi hau jentilek egina dela zioten zaharrek, eta gaur oraindik horixe sinisten dute hain zahar ez direnek ere. Lau horma sendo ditu, 1,10 metroko lodiera-

koak. Oso leiho gutxi ditu, eta txikiak gainera. Hau ere eraberritua izan denez, beste leiho batzuk ireki dizkiote eraikinari, baina ikus daitezke oraindik Iparraldeko fatxadetan, bigarren solairuan, dagoen leiho trilobulatu bat. Hormak XV. mendearen bukaeran egin bazituzten ere, barruko egiturak galdu egin zituen, beharbada sute edo sunsitzetaz batengatik. Gaur duen zurezko egitura XIX. mendekoa da. Ondasun kultural gisa kalifikatzeko hasierako txostena egina dauka.

Herrigunetik bi kilometrorara dago Aginaga auzoa, eta han, Aitzondoaren magalean, Oria ibaira begira, Usurbilgo baserri ederrenetakoa, Arrillagaundi (ziurtatu ezazue txakur zaintzaileak lotuta daudela). XVI. mendeko baserria da eta Ondasun Kultural izendatutako monumentua. Zurezko egitura bikaina dauka, elementu guztiak zenbaki erromatarrez markatuta. *Año 1740*, irakur daiteke ganbaran. Duela zortzi urte berri zuten familiak etxaurrea eta teilatua, hasiera bateko itxura berreskuratzeko asmoz. Gaur, Arrillagaundin baserri tradizionalaren jarduera mantentzen da. ■

Usurbilgo baserri buruzko informazio gehiago *Usurbilgo baserriak eta baserriarrak* liburuan. Webgunea ere badu: www.usurbil.net/baserriak.html

zen, lurrik gabekoa. Karkaba estu batek banatzen du Elizaren hormatik. Eraberritutako eraikina da eta Udalak Kultur Etxe bihurtu du orain gutxi. Eraikin bitxia da, iragana eta oraina, tradizioa eta modernitatea bikain uztartzen dituena. Dema plazara begira dagoen etxaurreri betiko itxura mantendu diote, aurpegi garbiketa sakona egin ostean; atzealdea berriz, arkitektura minimalistaz jantzi dute.

Landa lurretan barrena

Hiribildua atzean utzita, Kalezaharrera –Belmonte auzoan, Usurbilgo jatorrizko hiribilduan– bidean, Artzabal baserri-monumentuarekin egingo dugu topo, parke eder baten erdian. Itzelezko obra egin zioten 2008an, baina jatorrizko egurrezko egitura eta materialak mantentzen ditu. Beheko solairuan ezkaratz polita dauka, Usurbilen gaur irekia gelditzen den bakarra. Horren balioa aintzat hartuz monumentu izendatu du